

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ПУРТОВ Володимир Федорович

УПРАВЛІННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИМ ВИРОБНИЦТВОМ У МАШИНОБУДУВАННІ

Спеціальність: 08.02.03 - "Управління, планування та державне
регулювання економіки"

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

ХАРКІВ - 1997

338.2

АВ 36. 853

Дисертація є рукописом

Робота виконана в Харківському державному університеті

Науковий керівник :

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00761071 (M)

док
ака
інф

БАБИЧ Володимир Петрович

Офіційні опоненти : - доктор економічних наук, професор

ЯКОВЛЄВ Анатолій Іванович

- кандидат економічних наук

ЛИМОНОВА Людмила Олександрівна

Провідна організація: Харківський державний економічний університет

Захист відбудеться "7" березня 1997 року о 15 годині, на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 02.02.10 в Харківському державному університеті за адресою: 310002, м.Харків-2, вул.Мироносицька, 1, ауд. 3-63.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського державного університету: 310077, м.Харків-77, пл. Свободи, 4.

Автореферат розісланий "6" лютого 1997 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

А.Б.Кац

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ.

1.1. Актуальність дослідження. Здійснення радикальної економічної реформи та вихід національної економіки з тривалої кризи передбачає створення нової системи виробничих відносин в Україні. Вирішення проблеми підвищення ефективності суспільного виробництва в значній мірі залежить від мобілізації факторів у всіх ланках народного господарства. В рішенні цих завдань важлива роль належить інтеграції виробництва з міжнародними ринками, науковому обґрунтуванню рекомендацій щодо шляхів використання факторів ефективності, вибору пріоритетів розвитку та структурної перебудови галузей і особливо суб'єктів господарської діяльності машинобудування. Випуск товарної продукції машинобудування у 1996 році дорівнює близько десятої частки обсягів виробництва по Україні.

Вирішення проблеми нарощування економічного потенціалу машинобудування потребує наукового реформування системи управління, підвищення її адаптації до нових умов господарювання, пошук та реалізація на практиці найбільш прогресивних організаційних форм і методів управління, в основі яких лежить принципово нова теоретична та методологічна основа.

Істотні зміни у підходах до забезпечення стійкого функціонування і ефективного розвитку підприємств зумовлено корінним перетворенням форм власності, входженням у ринкову економіку. В умовах регульованих ринкових відносин підприємство, що є їх суб'єктом, проявляє активність підприємницької діяльності, самостійно визначає цілі, принципи, стратегію і тактику своєї економічної поведінки, регулює пропозиції між споживанням та накопиченням.

Організація вітчизняного машинобудування, яка базується на принципі універсальності і комплексності підприємств, працюючих по замкнутому технологічному циклу, не відповідає

сучасним вимогам, перешкоджає його технічному переозброєнню. Переважна більшість машинобудівних підприємств та об'єднань продовжує виготовляти багато виробів міжгалузевого застосування в обсягах власної потреби малими серіями по застарілій технології з невиправдано високими витратами. По рівню спеціалізованого виробництва деталей, вузлів, особливо міжгалузевого застосування, вітчизняна промисловість істотно поступається індустріально розвиненим країнам.

Тільки в умовах високоспеціалізованого виробництва при наявності достатніх обсягів та однородності виробів, що випускаються, стає економічно доцільним використовувати ресурсозберігаючу техніку і технологію. Спеціалізація виступає як сполучний ланцюжок у складній системі: технічний прогрес - спеціалізація - інтенсифікація виробництва, що є свого роду каталізатором запровадження досягнень науково-технічного прогресу і підвищення соціально-економічної ефективності виробництва, конкурентоспроможності виробів.

Поглиблене дослідження еволюції розвитку спеціалізації виробництва, аналіз об'єктивних і суб'єктивних причин її стримання на етапі перехідного до ринку періоду (падіння виробництва, розлад історично складених галузевих і міжгалузевих зв'язків, зниження регулюючої ролі держави та недосконалість регіональних органів планування і управління) зумовлює необхідність нових комплексних підходів по всім елементах управління цим процесом у системі в цілому.

Аналіз проблем управління спеціалізованим виробництвом в сучасних умовах виявив недостатньо повне її вирішення, як в теоретичному, так і в науково-прикладному плані. Викладені положення обумовили актуальність, мету і завдання дослідження.

1.2. Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є комплексне дослідження особливостей механізму управління спеціалізованими виробництвами машинобудування в умовах формування нової економічної системи України і розробка

науково-методичних і практичних рекомендацій по управлінню програмами розвитку спеціалізації на внутрішньовиробничому, галузевому і міжгалузевому рівнях, підвищенню їх наукової обґрунтованості. Для досягнення мети дослідження у дисертації поставлені та вирішені такі завдання:

- досліджено теоретичні передумови управління процесами розвитку і поглиблення спеціалізації машинобудівного виробництва;

- визначено пріоритетні напрямки розвитку процесу дослідження з урахуванням особливостей періоду створення нової економічної системи;

- виявлено і систематизовано фактори, що стримують розвиток спеціалізації і зроблено обґрунтовані рекомендації по їх уникненню;

- встановлено кількісні та якісні залежності показників технічного рівня ефективності виробництва від рівня його спеціалізації;

- запропоновано методику формування, оцінки і економічного обґрунтування доцільних варіантів розвитку подетальної спеціалізації;

- визначені вектор та межі розвитку державного регулювання спеціалізованим виробництвом машинобудування;

- досліджено особливості і основні тенденції розвитку міжнародного виробничого кооперування та спеціалізації;

- обґрунтовано рекомендації по формуванню і розвитку матричних організаційних структур управління, адаптованих до нових економічних умов; розглянуто можливості інтеграції спеціалізованих виробництв на галузевому, регіональному та міжнародному рівнях з метою підвищення їх конкурентостійкості.

1.3. Предметом дослідження є організаційно-економічний механізм управління спеціалізованими виробництвами і стратегія поетапного переходу до ефективного ведення господарства, адаптованого до умов нової економічної системи.

1.4. Об'єктом дослідження є підприємства та об'єднання тракторного і сільськогосподарського машинобудування, підприємства інших галузей, що виготовляють деталі, вузли, агрегати і вироби загальномашинобудівного застосування.

1.5. Теоретичною і методичною основою дослідження є діалектичний підхід до аналізу економічних явищ, системний розгляд проблем управління виробництвом, досягнення світової і вітчизняної наукової думки у сфері теорії менеджменту і ефективності виробництва, законодавчі і нормативні акти України з питань підприємництва, розвитку ринкових відносин, форм господарювання, організації управління. При виявленні закономірностей і тенденцій у дослідженні використані методи логічного, факторного аналізу, групувань, графічне і математичне моделювання організаційних систем, методи аналогій, експертних оцінок і інші наукові методи.

Інформаційною основою послуговували статистичні дані, поточна звітність про роботу окремих підприємств, довідникові та інструктивні матеріали, доповіді на наукових конференціях, публікації вітчизняних і закордонних авторів, результати науково-дослідних робіт, проведених на кафедрі економіки та менеджменту Харківського державного університету, виконаних при безпосередній участі пошукача.

1.6. Наукова новизна і практична значимість роботи полягає в комплексному дослідженні механізму управління спеціалізованим виробництвом в нових економічних умовах. Результатами досліджень, які у науковому відношенні можна віднести до нових, є:

- наукові рекомендації по вдосконаленню економічного механізму державного регулювання і управління спеціалізованими виробництвами на прикладі виробів загальномашинобудівного застосування;

- розроблені методичні підходи до формування бізнес-плану (програми, прогнозу) підйому рівня спеціалізації до 2005 року;

робочого проекту для здійснення стратегії управління розвитком спеціалізації машинобудівного комплексу України;

- систематизовані і уточнені основні фактори, організаційні форми, принципи, функції і методи управління спеціалізованим виробництвом; визначено місце кожного елементу і його функцій у системі маркетингу;

- виявлено основні тенденції розвитку міжнародної виробничої спеціалізації та кооперування;

- обґрунтована об'єктивна необхідність створення конкуренто-правового середовища, взаємодії підприємств різних форм власності, форм господарювання по горизонтальній та вертикальній інтеграції з метою підвищення економічної ефективності спеціалізованих виробництв;

- визначено об'єктивні і суб'єктивні умови, що стримують розвиток спеціалізованих виробництв: технічні, економічні, організаційні, соціально-політичні; виділено основні етапи переходу економіки України до якісно нового стану;

- розроблено алгоритм та методику обґрунтування та вибору економічно доцільних варіантів розвитку спеціалізованих виробництв по окремим деталя-виробникам або групам конструктивно і технологічно однорідних виробів з урахуванням основних факторів;

- зпроектована блочно-матрична модель організаційної структури управління миттєвими (цільовими) програмами розвитку спеціалізації по інтегруючій функції маркетингу.

1.7. Реалізація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи знайшли своє відображення при розробці пропозицій по темі: "Державне регулювання ринкових відносин України" (номер державної реєстрації ДЕ ІА 01008714Р), виконаний на кафедрі економіки і менеджменту Харківського державного університету, а також НДР "Дослідження і розробка науково-обґрунтованих рекомендацій підвищення економічної ефективності спеціалізації виробництва при реалізації галузевої

комплексної програми розвитку спеціалізації і концентрації виробництва агрегатів, вузлів та деталей на період до 2000 року" (номер державної реєстрації 01860079333).

1.8. Апробація роботи. Основні положення і результати проведених досліджень доповідались, були обговорені та схвалені на ряді науково-практичних конференцій у Києві, Москві, Харкові, Дніпропетровську, Донецьку, Свердловську, Красноярську.

Висновки і практичні рекомендації роботи апробовані на промислових підприємствах тракторного і сільськогосподарського машинобудування м.Харкова, НДІ "Тракторосільгоспмаш" та ін.

1.9. Публікації. По темі дисертації опубліковано 19 наукових робіт, загальним обсягом 5,5 др.арк., які відображають основний зміст дисертації.

1.10. Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох глав, заключення. Обсяг текстової частини складається з 168 сторінок машинописного тексту.

2. СТИСЛИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

2.1. У вступі розкрито актуальність теми дисертації, визначено мету і завдання дослідження, наукову новизну і практичну значимість одержаних результатів, а також об'єкти і предмети, інформаційну базу та наукові методи дослідження.

2.2. Перша глава "Економіко-правові основи управління спеціалізацією і кооперуванням" розкриває внутрішній зміст та сутність управління промисловим підприємством у нових економічних умовах.

2.3. Друга глава "Дослідження закономірностей розвитку спеціалізації і оцінки основних факторів виробництва" розкриває закономірності розвитку спеціалізації виробництва у

машинобудуванні і металообробці, та вплив її прогресивних форм на підвищення ефективності і технічного рівня виробництва.

2.4. Третя глава "Методичні підходи до комплексної оцінки економічного обґрунтування і стимулювання розвитку спеціалізації", на основі результатів проведених досліджень запропоновано ряд взаємопов'язаних рекомендацій по управлінню програмами розвитку спеціалізації та вдосконалення виробництва.

2.5. У заключенні викладено головні висновки і узагальнено результати проведених у дисертаційній роботі досліджень.

3. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ І ВИСНОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Визначено сутність подальшого розподілу праці і необхідність управління спеціалізованим виробництвом та кооперованими зв'язками. Сутність розподілу праці як безперервного процесу розвитку розкрита у його формах - спеціалізації та кооперуванні. Специфічні особливості спеціалізації проявляються на кожному етапі промислового розвитку в конкретно-галузевому середовищі і потребують адекватної системи управління.

Спеціалізація виробництва є процесом динамічним, а її основні види не представляють собою застиглих категорій, вони постійно розвиваються. Встановлено, що на сучасному етапі реформування економічної системи під впливом науково-технічного прогресу, інших факторів впливу, проходять якісні зміни у процесах спеціалізації машинобудівного виробництва. Виявлено основні напрямки цього розвитку, їх особливості та вплив на кінцеві результати виробництва. Так, в міру розвитку агрегатного принципу побудови технологічного обладнання, підвищення його гнучкості, навіть при збільшенні номенклатури деталей у плані виробництва буде доцільним застосовувати

прогресивну техніку. У свою чергу, сучасні блочно-модульні методи конструювання машин різного призначення, засновані на інтеграції окремих уніфікованих елементів, створюють передумови для розвитку технологічної та предметної спеціалізації.

Таким чином, для ефективного розвитку всіх форм спеціалізації у сучасних умовах відкриваються нові потенційні можливості, практична реалізація яких потребує принципово нових організаційних форм, змін у принципах, функціях і методах вирішення управлінських завдань.

3.2. Сформульовано основні принципи і методичні підходи до управління спеціалізованим виробництвом. Вибір принципів управління, з одного боку, продиктовано теорією управління, з іншого - він витікає з результатів проведеного узагальнення вітчизняного і закордонного досвіду господарювання, організаційних перетворень, функціонування транснаціональних корпорацій.

Уточнена система принципів управління забезпечує поєднання централізації і децентралізації в управлінні; відповідність рівня розвитку організаційних структур управління рівню розвитку виробництва; єдності стабільності і гнучкості системи управління, припускаючого сполучення переваг стійкої роботи з необхідністю відповідного реагування системи на зміну у виробництві та маркетинговому середовищі і інші чинники. Основні дії по організації управління визначено як формуючі, адаптивні і регулюючі.

3.3. Розкрито негативні тенденції і фактори, стримуючі розвиток спеціалізації машинобудівного виробництва у зв'язку з розповсюдженням і проникненням міжнародних ТНК. Аналіз і оцінка стану вітчизняного машинобудування показали, що висока ресурсо- і матеріаломісткість, низька фондівддача і продуктивність праці, деформована структура парку технологічного обладнання, неадаптованість підприємств до зміни кон'юнктури ринку призводить до знищення ефективності

виробництва і конкурентоздатності продукції. Подолання цих негативних тенденцій потребує підйому рівня спеціалізації та ліквідації причин, стимулюючих її розвиток. Сукупність основних факторів, перешкоджаючих розвитку спеціалізації, виділена у три групи по характеру впливу.

Технічні: перевага в структурі парку металообробного обладнання універсального і недолік спеціального технічного обладнання (автоматичних ліній, гнучких виробничих систем, модулів, станків ЦПУ та ін.).

Організаційні: невиправдане дублювання і паралелізм у виготовленні однорідної продукції, обсяг виробництва об'єктів спеціалізації нижче оптимально допустимого, який зробив застосування прогресивної техніки і технології малоефективним.

Економічні: обмеження джерел залучення додаткових інвестицій на придбання нового обладнання, модернізацію діючого, освоєння прогресивних технологій, створення нових і реконструкцію діючих спеціалізованих потужностей.

3.4. Система оцінкових показників доповнена оригінальним показником рівня подетальної спеціалізації виробництва. Встановлено, що існуючі показники в більшості своїй відображають кількісну сторону процесу стабілізації, або якісну, ступінь її виробничої спільності, слабо пов'язані з показниками ефективності і технічного рівня виробництва.

Автор відстоює точку зору, що процес спеціалізації неможливо розглядати поза зв'язком з однорідністю та серійністю. Під однорідністю в даному випадку розуміють обмеження номенклатури виробів. Конструктивна і технологічна однорідність продукції є необхідною, але ще недостатньою умовою спеціалізованого виробництва. Другою обов'язковою передумовою спеціалізації є повторність.

Виходячи з цих положень запропоновано і обґрунтовано оригінальний показник, який відображає особливості подетальної спеціалізації і дозволяє давати одночасно її кількісну та якісну

характеристику, враховувати обсяг випуску і номенклатуру виробів. Запропоновано рівень подетальної спеціалізації (Y_c) визначати величиною середньозваженого розміру партії однотипних виробів по формулі:

$$Y_c = \sum_{i=1}^H q_i d_i = \sum_{i=1}^H \frac{q_i^2}{Q},$$

де H - кількість типорозмірів;

q_i - обсяг випуску виробів i -го типорозміру, шт.;

d_i - питома вага випуску виробів i -го типорозміру в загальному обсягу випуску, $d_i = \frac{q_i}{Q}$;

Q - загальний обсяг випуску однорідних деталей,

$$Q = \sum_{i=1}^H q_i, \text{ шт.}$$

Оцінку стану подетальної спеціалізації запропонованим методом може бути здійснено як на проектній стадії, так і для аналізу діючих виробництв. Виявлено стійку залежність запропонованого показника з іншими показниками, що характеризують ефективність та технічний рівень спеціалізованих виробництв.

3.5. Виявлено особливості і основні тенденції розвитку міжнародного виробничого кооперування та спеціалізації. Виробниче кооперування виступає як найбільш розповсюджений вид міжнародних виробничо-технічних зв'язків. Його сутність полягає у тому, що самостійні виробники різних країн на договірній основі створюють окремі види продукції, яка має адресне призначення і складає елементи кінцевої продукції.

Особливістю міжнародного виробничого кооперування є те, що його учасники перебудовують виробничі потужності або освоюють нові, запроваджують прогресивну технологію на основі спільної розробки документації, уніфікації технічних вимог,

передачі ліцензій. В межах раніше наміченої програми між кооперантами проходить розподіл зобов'язань, об'єктів кооперування, додержання ритмічності випуску і постачань продукції в узгоджених обсягах, асортименті та якості.

Друга особливість є довготерміновість, стабільність і регулярність відносин між партнерами. Це веде до встановлення між кооперантами стійких виробничих і технологічних зв'язків, взаємозалежності та взаємодії.

Третя особливість міжнародного виробничого кооперування обумовлена різним характером відносин, у залежності від того є воно внутрішньофірмовим або міжфірмовим. У першому випадку господарські зв'язки здійснюються всередині загального процесу виробництва, заснованого на єдиній власності. Обмін кооперованими постачаннями між незалежними фірмами припускає обов'язкову зміну власника і особливий правовий механізм, регулюючий порядок і відповідальність прийнятих сторонами зобов'язань.

Наступна особливість полягає у тому, що кінцевою метою кооперантів є здійснення узгодження і взаємовигідного збуту спільно виготовленої продукції, включаючи питання технічного обслуговування реалізованої продукції, її наступна модернізація з урахуванням вимог споживача. Це дозволяє закордонним фірмам, ТНК підвищувати технічний рівень, удосконалювати технологію, гнучко реагувати на зміни вимог ринку, досягати високої конкурентоспроможності виробів і зростання прибутку.

3.6. Встановлено, що період формування нової державно-регульованої ринкової економічної системи носить поетапний характер. Виділено чотири етапи структурної перебудови і переходу України до якісно нового стану міжнародного розподілу праці. Кожний з цих етапів має внутрішній зміст, мету, завдання і терміни реалізації.

Поточний етап характеризується депресивністю, завершенням економічної кризи, зниженням темпів падіння

обсягів виробництва і життєвого рівня населення, переходом до ефективного використання всіх видів ресурсів, захистом вітчизняного товаровиробника, фінансовим оздоровленням промислових підприємств.

Етап стабілізації економіки і підсилення інвестиційної активності, характерними рисами якого є: нормалізація умов господарювання промислових підприємств, стабілізація випуску основних видів продукції, повна адаптація підприємств до роботи у конкурентному середовищі, розвиток горизонтальної і вертикальної інтеграції на макро- і мікрорівні, формування власного інвестиційного потенціалу і залучення закордонного капіталу.

Етап іноваційно-структурної трансформації і активізації інтегрованого економічного розвитку. Об'єктивна характеристика цього етапу засновується на базі науково-технічної і технологічної модернізації та оновлення виробництва у відповідності із світовими стандартами; повного забезпечення конкурентоздатності продукції вітчизняного виробництва і зростання соціальної спрямованості економіки.

Головна місія перспективного четвертого етапу визначена як формування збалансованого соціально-орієнтованого вітчизняного господарського комплексу, інтегрованого у світову господарську систему.

3.7. Визначено вектор перебудови системи управління спеціалізацією виробництва по концепції маркетингу. Вирішення завдань перехідного періоду від замкнутої директивно-керованої економіки до відкритої ринкової потребує розробки нової ідеології виробництва, нової стратегії і практики просування на ринок продукції, що засновується на концепції маркетингу. Основний зміст цієї концепції визначено трьома основоположними принципами: дослідження ринку, визначення і підтримання попиту на продукцію спеціалізованих виробництв; прибуткового виробництва і реалізації конкурентоспроможної

продукції; задоволення потреб замовника на стадії експлуатації реалізованої продукції. Виходячи з такого трактування змісту маркетингу пропозиції про перебудову управління зведені до наступного:

- у принципах управління: додержання різноманітності, дуального управління, оборотного зв'язку, комплексності, адаптивності, співвідношення між централізацією і децентралізацією управління, активізація або послаблення ефективності взаємодії між підрозділами; підсилення програмно-цільового управління для консолідації ресурсів на найбільш пріоритетних напрямках науково-технічних проектів і програм, які вимагають об'єднання спеціалістів цільового профілю у одному підрозділі;

- в апараті управління: перегрупування підрозділів, зміни взаємозв'язків, розподілу повноважень і відповідальності; реорганізація внутрішніх структур шляхом об'єднання споріднених виробництв або виключення виробничих одиниць, що в них не вписуються; підсилення інтеграції формально незалежних підприємств у науково-виробничі комплекси, транснаціональні корпорації;

- у функціях управління: підсилення стратегічного планування і прогнозування, що опирається на розробку довготермінової економічної і технічної політики, зростання ролі маркетингових досліджень, їх інтеграція з іншими функціями управління, використання нових форм стимулювання і мотивації засобом залучення працівників до участі в акціонерному капіталі;

- у виробничій діяльності: використання прогресивних технологічних процесів, зміна гнучких автоматизованих виробництв, поглиблення співробітництва на міжнародному рівні в області спеціалізації і кооперування виробництва, створення спільних підприємств, застосування лізингових схем взаємовигідного обміну технологіями, ліцензіями і іншою науково-технічною інформацією.

3.8. Розроблено методичний інструментарій комплексного економічного обґрунтування і поетапної оцінки ефективності варіантів розвитку спеціалізації в машинобудуванні. Процедуру (технологію) обґрунтування економічно доцільних варіантів спеціалізації пропонується здійснювати у послідовності виконання основних етапів, які включають у себе:

- вибір об'єктів спеціалізованого виробництва готових виробів, вузлів, агрегатів, окремих деталей та заготовок;

- прогнозування перспективної потреби в продукції загально-машинобудівного застосування по кожному виробу з урахуванням попиту на неї окремих підприємств, галузей, територій, промислових вузлів, народного господарства, потреб країн СНД і попиту на міжнародному ринку;

- групування деталей, вузлів, агрегатів за ознаками конструктивної і технологічної подібності, однорідності застосованих матеріалів і комплексу технологічного обладнання, аналіз технологічних можливостей обладнання, оцінка його завантаження; аналіз рівня спеціалізації, підготовка пропозицій по її подальшому розвитку; оцінка рівнів уніфікації, порівняння технічних можливостей обладнання, вибір можливих варіантів технології;

- формування варіантів розвитку спеціалізації: розширення діючих виробництв, перерозподіл номенклатури, створення нових виробничих потужностей або реконструкція існуючих;

- розробка розділів бізнес-плану та програм розвитку спеціалізації.

3.9. Запропоновано рекомендації по напрямкам і межах розвитку державного регулювання спеціалізованих виробництв. Організаційний компонент реформ ще не отримав достатньої розробки у програмах їх здійснення: не створено механізми взаємодії макро- і мікроекономічного регулювання. Проголошення принципу відкритості економіки, створення цивілізованого ринку викликало об'єктивну необхідність чіткого

визначення напрямків та меж державного регулювання процесів розвитку спеціалізованих виробництв. Державне регулювання процесів у сфері спеціалізації виробництва може розвиватись по таким напрямкам: формування правового регламенту у виді законодавчих актів по впорядкуванню виробничо-господарської діяльності; пільгового оподаткування робіт по реалізації державних замовлень і цільових комплексних, галузевих, регіональних науково-технічних програм, у тому числі по розвитку державних стандартів по уніфікації і спеціалізації виробництва; встановлення індикативних планових завдань; надання державних субсидій і інвестиційної підтримки; розвиток державного сектору економіки; контроль за дотриманням антимонопольного законодавства; реформування грошово-кредитної та податкової політики; стимулювання зовнішньоекономічної діяльності; залучення закордонних інвестицій, створення вільних економічних і прикордонних зон.

3.10. Розроблено методичні рекомендації по формуванню організаційних структур програмно-цільового управління розвитком спеціалізації на основі блочно-матричного моделювання. В умовах скорочення життєвого циклу об'єктів виробництва, розширення їх номенклатури, посилюється тенденція інтеграції управлінських функцій. Суть рекомендацій полягає у проектуванні оргструктур не за функціональним, а за цільовим признаком, орієнтованих на кінцевий результат за інтегруючою концепцією маркетинга. Організаційні структури матричного типу мають підвищену адаптивність до змін ринкової та внутрішньовиробничої ситуації, сприйнятливість до досягнень НТП, універсальність, опреативність та економічність, у найбільшому ступені відповідають вимогам нових економічних умов. Вони є організаційною формою управління, що адекватна до особливостей спеціалізованих виробництв нового типу.

3.11. Основні висновки наукового дослідження:

зміст та особливості розвитку форм спеціалізації на основі подальшого розподілу праці у сучасних умовах пов'язано з переходом підприємств до стратегії диверсифікації;

новими задачами систем управління є вивчення ринку, мотивів поведінки споживачів та кокурентів, форми каналів збуту продукції, можливостей впровадження інтенсивних технологій, формування організаційних структур програмно-цільового управління;

основними резервами розвитку адаптивних структур управління є переорієнтація цих структур з концепції удосконалення виробництва і товару на концепцію маркетингу;

напрямки розвитку державного регулювання економічних процесів у сфері виробництва полягають у формуванні конкуренто-правового поля, пільгового оподаткування робіт по виконанню державних замовлень, комплексних міжнародних, галузевих, регіональних програм по розвитку спеціалізації; розробці державних стандартів; встановленні індикативних планових завдань, стимулюванні зовнішньоекономічній діяльності, реформуванні кредитно-грошової та податкової політики.

Таким чином реалізація на практиці основних результатів дослідження дозволить повисити наукообґрунтованість управлінських рішень та ефективність використання програм спеціалізації виробництва у машинобудуванні та металообробці.

4. ПЕРЕЛІК ОПУБЛКОВАНИХ ПРАЦЬ

4.1. Экономическая эффективность специализированного производства зубчатых колес. // Технология и организация производства. Научн.-произв. сб. УкрНИИТИ, - 1976. - № 9. - С. 7-8.

4.2. Вплив спеціалізації на продуктивність і технологічну фондоозброєність праці в машинобудуванні // Вісник Харківського університету. Економічні питання ефективності виробництва.- Харків, 1976.- № 147.- С. 68-70.

4.3. Підвищення ефективності основних фондів подетально спеціалізованих виробництв. // Вісник Харківського університету. Економічні питання ефективності виробництва.- Харків, 1977.- № 156.- С. 58-61. (в співавт.)

4.4. Про розвиток спеціалізації виробництва зубчатих коліс // Вісник Харківського університету. Економічні питання ефективності виробництва.- Харків, 1977.- № 156.- С. 58-61.

4.5. Экономическое обоснование целесообразного варианта подетальной специализации производства. - Инф. листок № 103, - Харьков, ХЦНТИ УкрНИИНТИ Госплана УССР, 1978.

4.6. Удосконалення вимірювання рівня подетальної спеціалізації виробництва. // Вісник Харківського університету. Економічні питання ефективності виробництва.- Харків, 1979.- № 191.- С. 50-52. (в співавт.)

4.7. Специализация производства как фактор повышения эффективности основных фондов в объединениях. // Вестник Харьковского университета. Экономическая эффективность производства: стимулирование, пути повышения.- Харьков, 1982.- № 234.- С. 33-35.

4.8. Оценка уровня эффективности процесса управления. // Вестник Харьковского университета. Экономические рычаги и усиление их использования для повышения эффективности соцпроизводства.- Харьков, 1985.- № 279.- С. 18-20. (в співавт.)

4.9. Закономерности роста экономических результатов специализированного производства в условиях его интенсификации // В кн.: Аттестация рабочих мест и совершенствование хозяйственного механизма в вопросах

использования основных фондов.- Днепропетровск, ДГУ, 1985.- С. 28-29.

4.10. Катализатор ускорения темпов роста производительности труда в машиностроении // Современные проблемы повышения производительности труда в промышленности.- Донецк, ИЭП АН УССР, 1985.- С. 103-104.

4.11. Техничко-экономические предпосылки развития специализации производства в условиях его интенсификации // Кардинальный рост эффективности живого труда - главный фактор ускорения социально-экономического развития.- Свердловск, УНЦ АН СССР, 1986.- С. 66.

4.12. Организационные предпосылки повышения эффективности технического обновления производства // Повышение эффективности и проблемы ускоренного технического перевооружения производства. Тез. докл.- Челябинск, 1986.- С. 60-61.

4.13. Проблемы и пути ускорения развития специализации производства в условиях совершенствования хозяйственного механизма // Повышение эффективности и интенсификации машиностроительного производства. Межвуз. сборник.- Красноярск, 1986.- С. 38-41.

4.14. К методике экономического обоснования развития подетальной специализации производства / Харьк. ун-т.- Харьков, 1986.- 78 с.- Деп. в ИНИОН АН СССР. 29.12.86. № 27786.

4.15. Совершенствование управления развитием специализации в машиностроении // Вестник Харьк. ун-та. Резервы интенсификации производства и ускорения научно-технического прогресса.- Харьков, 1987.- № 301.- С. 9-12.

4.16. Механизм материального стимулирования интенсивного использования оборудования специализированных производств // Харьк. госуд. ун-т.- Харьков, 1989.- 15 с.- Деп. в ИНИОН АН СССР 28.03.89. № 37338.

4.17. Адаптация управления к новым условиям хозяйствования // Вестник Харьковского университета.- Харьков, 1992, № 356.- С. 96-99.

4.18. Программно-целевой подход к управлению научно-техническим прогрессом в Харьковской области. // Вестник Харьковского университета.- Харьков, 1992, № 356.- С. 21-23. (в співавт.)

4.19. Экономико-правовые проблемы повышения активности привлечения иностранных инвестиций // В кн. Проблемы и перспективы формирования цивилизованного общества в Украине.- Харьков, Основа, 1996.- С. 205-207.

ANNOTATION.

Purtov V.F. "The Management of Specialized Manufacture in Machine-building".

Thesis for the degree of candidate of economical sciences on speciality 08.02.03.-The management, planning and state control of economy, Kharkov state University, Kharkov, 1997.

The theoretical, scientific and methodic recommendation on revealing and practical use of the reserves of management system development by specialized manufactures in machine-building in the conditios of new economical system formation in Ukraine are represened in the work.

The factors of specialization development are revealed and systematized, the recomendations for their use are present.

The methodic of estimation and economical basing of expedient variants of detailed specialization development is offered in the work.

The methodic recomendations of adapting management structures formation by specialized manufactures on integration function of marketing are elaborated.

АННОТАЦИЯ:

Пуртов В.Ф., "Управление специализированным производством в машиностроении".

Диссертация на соискания ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.02.03.- Управление, планирование и государственное регулирование экономики, Харьковский государственный университет, Харьков, 1997 .

Защищаются теоретические и научно-методические рекомендации по выявлению и практическому использованию резервов развития систем управления специализированными производствами в машиностроении в условиях формирования новой экономической системы Украины. Выявлены и систематизированы факторы развития специализации, даны рекомендации по их использованию. Предложена методика оценки и экономического обоснования целесообразных вариантов развития поддетальной специализации. Разработаны методические рекомендации по формированию адаптированных организационных структур управления специализированными производствами по интегрирующей функции маркетинга.

Ключові слова: управління, спеціалізація, фактори, виробництво, машинобудування, економічна оцінка, адаптні оргструктури.

ПУРТОВ Володимир Федорович
УПРАВЛІННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИМ ВИРОБНИЦТВОМ У
МАШИНОБУДУВАННІ

Спеціальність: 08.02.03 - "Управління, планування та державне регулювання економіки"

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Відповідальний за випуск В.П. Бабич.

Підп. до друку 03. 02. 97 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний № 1. Офсет. друк. Умовн. друк. арк. 1,16. Облік.-вид.арк. 1,12. Вид.№ 3. Тираж 100 прим.

Різо-центр ХДУ.

AB 36.853

AB 36.853